

ПЕРСПЕКТИВИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ У 2023 Р.

I. Ус, центр зовнішньополітичних досліджень НІСД

Здійснено оцінку перспектив розвитку світової економіки у 2023 р. на підставі прогнозів провідних світових організацій, зокрема ООН, ЄБРР, ОЕСР та Світового банку.

Висновки

1. Прогнози провідних економічних інститутів свідчать про зростання світової економіки у 2023 р., проте показники зростання у кожному з прогнозів відрізняються – від 2,1 % до 2,7 %.

2. Прогнозується, що до 2030 р. ціни на природний газ у Європі будуть суттєво нижчими, ніж у середині 2021 р. – наприкінці 2022 р.

3. ЄБРР прогнозує зростання економіки України у 2023 р. на рівні 1 %, Світовий банк – на рівні 2 %.

4. Передбачається, що 2023 р. залишиться важким з огляду на нестабільні економічні умови – збереження геополітичної напруги та все ще високу інфляцію.

5. Війна в Україні – один з ключових чинників, який негативно впливає на перспективи розвитку світової економіки та змушує експертів бути обережними у прогнозах через її непередбачуваність.

У травні – червні 2023 р. ООН, ЄБРР, ОЕСР та Світовий банк, оприлюднили свої прогнози стосовно динаміки світової економіки в найближчій перспективі.

Організація Об'єднаних Націй (ООН)

16 травня 2023 р. ООН представила доповідь «Світова економічна ситуація та перспективи на середину 2023 року»¹. Згідно зі звітом ООН, світова економіка зросте на 2,3 % у 2023 р. (+0,4 % до січневого прогнозу) та на 2,5 % у 2024 р. (-0,2 %), що є незначним поліпшенням прогнозу глобального зростання на 2023 р. Проте темпи зростання є значно нижчими за середні, котрі спостерігалися за попередні два десятиліття до пандемії і становили 3,1 %.

¹

Див.: URL: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/WESP_2023_MYU_PR_EN.pdf ; <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-as-of-mid-2023/>

Очікується, що економіка США у 2023 р. зросте на 1,1 %, ЄС – на 0,9 % (через нижчі ціни на природний газ і вищі споживчі витрати), а Китаю – на 5,3 % (унаслідок скасування обмежень, пов'язаних із коронавірусом).

Водночас прогнози зростання для багатьох країн, що розвиваються, переглянуто в бік зниження на тлі посилення умов кредитування та зростання вартості зовнішнього фінансування. Прогнозується, що найменш розвинені економіки зростуть на 4,1 % у 2023 р. та на 5,2 % у 2024 р., що значно нижче цільового показника зростання в 7 %, встановленого в Порядку денному сталого розвитку до 2030 р.

Світова торгівля залишається під тиском через геополітичну напруженість, ослаблення глобального попиту, жорсткішу монетарну та фіскальну політику. Прогнозується, що обсяги світової торгівлі товарами та послугами зростуть на 2,3 % у 2023 р., а це значно нижче тенденції до пандемії, проте вище прогнозу, який у квітні 2023 р. дала Світова організація торгівлі – зростання на 1,7 %².

Інфляція в багатьох країнах залишається стабільно високою, незважаючи на значне падіння світових цін на продовольство та енергію минулого року. Прогнозується, що середня глобальна інфляція становитиме 5,2 % у 2023 р., порівняно з максимумом за два десятиліття в 7,5 % у 2022 р. Хоча очікується, що тиск на підвищення цін повільно зменшиться, інфляція в багатьох країнах залишатиметься значно вищою за цільові показники центральних банків. В умовах перебоїв з місцевими поставками, високої вартості імпорту та недосконалості ринку внутрішня інфляція продуктів харчування в більшості країн, що розвиваються, усе ще залишається на високому рівні, впливаючи на бідні верстви населення, особливо на жінок і дітей.

Ринки праці в США, Європі та інших країнах з розвинутою економікою демонструють надзвичайну стійкість, сприяючи стабільно високим витратам домогосподарств. На тлі повсюдної нестачі робочої сили та низького рівня безробіття заробітна плата зростає. Рівень зайнятості рекордно збільшився в багатьох розвинених економіках, а гендерні розриви після пандемії зменшилися.

Однак надзвичайно сильні ринки праці ускладнюють центральним банкам приборкання інфляції. Федеральна резервна система, Європейський центральний банк та центральні банки інших розвинутих країн підвищували процентні ставки у 2023 р., але повільніше, ніж у 2022 р., коли монетарна політика була найагресивнішою за десятиліття. Банкрутства в банківському секторі США та Європи спричинили нові невизначеності та виклики для монетарної політики. У березні 2023 р. банкрутство «Silicon Valley Bank», 16-го за величиною банку в США за загальними активами, і «Signature Bank», а також поглинання за посередництва швейцарського уряду глобального системно важливого банку

² Див.: URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_outlook23_e.pdf

«Credit Suisse», сколихнули фінансові ринки в усьому світі. На початку травня уряд США націоналізував «First Republic Bank» із загальними активами в 212 млрд дол. США і продав його «JPMorgan Chase».

Незважаючи на те, що швидкі та рішучі дії регуляторів допомогли стримати ризики фінансової стабільності, вразливі місця в глобальній фінансовій архітектурі та заходи, вжиті для їх стримування, імовірно, уповільнять зростання кредитів та інвестицій в майбутньому.

За даними ООН, економіка України втратила значну частку промислових потужностей та енергетичної інфраструктури через війну й скоротилася у 2022 р. на 29,1 %. А у 2023 р., імовірно, перебуватиме в стагнації, попри зовнішню фінансову допомогу, включно з кредитами МВФ та бюджетною підтримкою з боку ЄС та США. Довгострокові перспективи для України залежатимуть від тривалості та інтенсивності війни, здатності української економіки фінансувати відновлення інфраструктури, оскільки оцінка вартості витрат на відновлення України зросла до 411 млрд дол. США³.

Що стосується економіки РФ, то ООН прогнозує її скорочення по завершенню 2023 р. на 0,6 % (+2,3 % до січневого прогнозу). Водночас у 2024 р. очікується зростання економіки РФ на 1,4 % (-0,1 % до січневого прогнозу).

ООН зазначає, що доходи від російського експорту різко впали в першому кварталі 2023 р. через переорієнтацію потоків нафти з Європи переважно на Азію. Спостерігається низькій настрій споживачів. Також очікується, що фіскальна підтримка економіки, зокрема й військові витрати, продовжиться у 2023 р., а посилення обмежень на постачання до РФ підсанкційних технологій через треті країни може обмежити інвестиції у сферу виробництва.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)

Також у травні 2023 р. своє бачення розвитку оприлюднив ЄБРР⁴. Зростання в регіонах ЄБРР уповільнилося з 7,2 % у 2021 р. до 3,3 % у 2022 р. На це вплинули воєнні дії в Україні та вичерпання ефекту відновлення після пандемії коронавірусу. Водночас оновлені прогнози виявилися кращими, ніж попередні.

Очікується, що виробництво в регіонах ЄБРР зросте на 2,2 % у 2023 р., що на 0,1 % менше порівняно з прогнозом, опублікованим у лютому. Факторами перегляду в бік зниження на 2023 р. є: економічні наслідки землетрусів у лютому 2023 р. та очікуване посилення умов кредитування наприкінці року в Туреччині; затримка реформ у південному та східному Середземномор'ї; наслідки повільного зростання в країнах з розвинутою економікою, стійкої інфляції та посилення умов фінансування в Центральній Європі та країнах Балтії.

³ Див.: URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf>

⁴ Див.: URL: <https://www.ebrd.com/documents/comms-and-bis/regional-economic-prospects-may-2023.pdf>, <https://www.ebrd.com/news/2023/inflation-pressure-further-slows-growth-in-ebrd-regions-.html>

Сподіваються, що зростання прискориться до 3,4 % у 2024 р. (порівняно з 3,3 %, прогнозованого в лютому), оскільки інфляційний тиск поступово зменшується.

Важливою складовою частиною оцінок ЄБРР є аналіз ситуації на ринку природного газу Європи. Ціна на газ різко зросла у 2022 р., оскільки поставки трубопровідного газу з Росії до Європи у другій половині року впали більш ніж на 70 % порівняно з аналогічним періодом попереднього року.

Зима 2022–2023 рр. була надзвичайно теплою. Середні температури в Європі протягом опалювального сезону з жовтня по березень постійно перевищували відповідні рівні попередніх років. Це зменшило попит на опалення та допомогло підтримувати запаси газу в сховищах Європи значно вище відповідного рівня 2021 р.

Зазначені фактори сприяли тому, що вже в середині квітня 2023 р. ціни на природний газ у Європі знизилися до довоєнного рівня. Але природний газ у Європі все ще у шість разів дорожчий, як порівняти зі США. Ринки очікують, що ціни залишаться вищими за середній рівень 2017–2021 рр. з подальшим зростанням у наступному зимовому опалювальному сезоні, коли попит на газ зросте. Проте ЄБРР не очікує суттєвого зростання цін на природний газ до 2030 р., прогнозуючи, що піки ціни будуть суттєво нижчими за ціну до початку повномасштабної війни.

Відповідно до прогнозів ЄБРР очікується, що економіка України зростатиме помірно, на 1 % у 2023 р. та на 3 % у 2024 р, оскільки підприємства адаптуються до обставин війни.

У звіті зазначається, що після безпрецедентного падіння ВВП України у 2022 р., який оцінювався у 29,1 %, економічне виробництво стабілізувалося на рівні приблизно 70 % від довоєнного рівня. Більшість українських підприємств продовжують працювати, хоча і з меншою потужністю в умовах війни. Виробникам доводиться долати часті дефіцити електроенергії, пошкодження інфраструктури, матеріально-технічні труднощі, нестачу кваліфікації персоналу та періодичні повітряні нальоти.

Експерти ЄБРР вважають, що у такому складному середовищі макроекономічна стабільність була збережена завдяки чітким графікам зовнішнього фінансування та достроковій програмі МВФ, схваленій у березні 2023 р.

Стосовно економіки РФ експерти ЄБРР прогнозують скорочення її ВВП у 2023 р. на 1,5 %, проте вже у 2024 р. очікується зростання на 1 %, хоча це залежить від подальшого розвитку війни проти України та пов'язаних з нею економічних санкцій.

У 2022 р. економіка РФ скоротилася на 2,1 %, що менше, ніж спочатку очікувалося, оскільки високі ціни на енергоносії частково пом'якшили вплив широкомасштабних санкцій. Однак нижчі ціни на енергоносії та встановлені ЄС

обмеження цін на російську нафту і нафтопродукти з грудня 2022 р. негативно вплинули на експорт і державні доходи. Проте слабкий споживчий попит та жорстка грошово-кредитна політика стримали початкове зростання інфляції.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)

У червні 2023 р. свої прогностичні оцінки представила і ОЕСР⁵. Прогнозується, що зростання глобального ВВП у 2023 р. становитиме 2,7 %, що є найнижчим річним показником з часів світової фінансової кризи, за винятком періоду пандемії 2020 р. У 2024 р. прогнозується помірне поліпшення цього показника – до 2,9 %. Очікується, що річне зростання ВВП країн ОЕСР буде нижчим за тенденцію як у 2023 р., так і в 2024 р., хоча й поступово збільшуватиметься до 2024 р. у міру уповільнення інфляції та збільшення реальних доходів.

За останні місяці загальна інфляція зменшилася в більшості економік через падіння цін на енергоносії, хоча ціни на продукти харчування та послуги продовжували швидко зростати. У країнах ОЕСР загальна інфляція прогнозується: у 2023 р. на рівні 6,6 %, у 2024 р. – 4,3 %.

Поєднання високої інфляції та помірного підвищення заробітної плати призвело до падіння реальної заробітної плати у 2022 р. Багато урядів розгорнули масштабну підтримку домогосподарств з метою пом'якшити вплив високих цін на енергоносії та продукти харчування. Прогнозується, що протягом 2023 р. реальна заробітна плата припинить зменшуватися в більшості країн ОЕСР.

Відповідно до прогнозів ОЕСР, після різкого спаду в перший рік війни економічна активність в Україні стабілізується. Бізнес-сектор адаптується до умов війни, що уможлиблює розширення виробництва. Відкритість торгівлі з Європейським Союзом та Чорноморська зернова ініціатива, яка дозволяє експортувати сільськогосподарську продукцію із заблокованих портів, поліпшують можливості експорту. Прогнозується, що інфляція буде поміркованою завдяки зниженню цін на продовольство та енергоносії. Водночас економіка України залишається дуже залежною від міжнародної фінансової допомоги.

За прогнозами ОЕСР, економіка РФ знизиться на 1,5 % у 2023 р. та скоротиться на 0,4 % у 2024 р.

Світовий банк

У червні 2023 р. Світовий банк представив огляд «Глобальні економічні перспективи»⁶, де зазначено, що після зростання на 3,1 % у 2022 р. розвиток світової економіки істотно уповільниться – до 2,1 % за підсумками 2023 р. Водночас фахівці Світового банку зазначають, що продовження посилення монетарної політики для стримування високої інфляції призведе до повільного відновлення темпів у 2024 р. та 2025 р. Протягом цих років прогнозується

⁵ Див.: URL: <https://www.oecd.org/economic-outlook/june-2023/>

⁶ Див.: URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>

зростання економіки – на 2,4 % у 2024 р. та 3,5 % у 2025 р. відповідно.

Очікується, що жорсткі світові фінансові умови та низький зовнішній попит гальмуватимуть зростання країн, які відносяться до категорії «виникаючі ринки та країни, що розвиваються». Порівняно з попереднім оглядом, прогнози для багатьох країн переглянуто в бік погіршення у зв'язку з оновленням даних на початку 2023 р. Інфляція була стійкою, але, за прогнозами, вона поступово знижуватиметься, оскільки попит буде слабшати, а ціни на товари будуть помірними.

Світовий банк погіршив прогноз зростання ВВП України на 2023 р. до 2 %, порівняно із 3,3 % у минулому – січневому прогнозі. Банк пояснив погіршення прогнозу, здебільшого, врахуванням економічних потрясінь, спричинених руйнуванням енергетичної інфраструктури в четвертому кварталі 2022 р. Зазначається, що державні фінанси України залишаться під тиском, незважаючи на офіційну зовнішню підтримку, включно з фінансуванням МВФ у розмірі 15,6 млрд дол. США в рамках Механізму розширеного фінансування. Виїзд за кордон великої кількості працездатного населення є ще одним фактором, що впливає на уповільнення зростання української економіки у 2023 р. Крім того, зазначається, що витрати на реконструкцію та відновлення можуть перевищити ВВП України у 2,6 рази. Водночас, на відміну від більшості країн світу, Світовий банк не дає прогнозів розвитку української економіки на 2024 р. та на 2025 р.

Щодо прогнозів динаміки ВВП РФ, то по завершенню 2023 р. очікується його скорочення на 0,2 % (кращий на 3,1 % порівняно з січневим прогнозом). Проте вже у 2024 р. прогнозується зростання російського ВВП на 1,2 %, а в 2025 р. темпи зростання уповільняться до 0,8 %.